

Декларация по повод 150 години от създаването на Българската екзархия

**ДЕКЛАРАЦИЯ
по повод 150 години от създаването на Българската екзархия**

Всяка модерна нация и държава има върхови изяви, които не само будят гордост и подкрепа сред съвременниците на събитието, но оставят трайни следи на възхищение и признателност сред бъдните поколения. Подобно събитие, което се откроява и бележи важен етап от общественно-политическото и духовно развитие на българския народ, е учредяването на Българската екзархия. Създадена по силата на султански ферман на 27 февруари 1870 г. и оповестена броени часове по-късно сред българите в Османската империя, тя узаконява връх в борбите на българското църковно-просветно движение и устремленията на духовните му водители, заели се с нелеката задача да възстановят Българската православна църква.

От деня на подписването на фермана Екзархията се превръща в единствената легитимна институция, която представлява българския народ пред османското правителство и пред външния свят до създаването на българска държава през 1878 г. В първоначалния ѝ обхват, посочен в чл. 10 от учредителния ферман, редом с други български епархии, в нейния диоцез влизат Нишка, Пиротска и Велешка епархия. Територията на екзархията ясно очертава земите на българската народност. Малко по-късно, по свое волеизлияние, към Екзархията се присъединяват и българите от три епархии – Скопска, Охридска и Битолска. Народното допитване показва, че повече от 2/3 от населението в тези земи категорично желае български учители и свещеници, въпреки че името България все още отсъства от картата на Европа.

Устремът на българските духовни водачи не е спрял и след решението на Вселенската патриаршия да обяви Българската православна църква за схизматична през 1872 г. Съображенията са политически, но са представени пред „външния свят“ като канонически и се отстояват дълголетно.

След появата на бленуваното от векове свободно Отечество, Екзархията още по-настойчиво подкрепя желанието на българите, останали извън пределите на Княжеството за духовно обединение. Екзархийските духовни и просветни центрове се превръщат в ковачница на „строители“ на българската държава – интелектуалци, държавници, политици, преподаватели, общественици, военни дейци, и не на последно място – смели революционери. Учителите в Солун, Сяр, Битоля, Крушево, Прилеп, Ресен, Скопие, Струга, Охрид, Щип, Лозенград, Одрин и другаде, самите те преки участници в българското националноосвободително движение, обучават хиляди деца не само на четмо и писмо, но и на беззаветна преданост и отдаденост към род и родина, език и вяра.

Ние, народните представители от 44-то Народно събрание, имайки предвид огромната роля и място на Екзархията в историята на българския народ, сме убедени, че 150-годишният юбилей заслужава особено внимание, защото раждането и развитието на тази свята духовна институция възстанови мястото на България не само като национално църковно-просветно и културно огнище на Балканите, но и като неотменим европейски цивилизационен фактор.

Декларацията е приета от 44-то Народно събрание на 28 февруари 2020 г. и е подпечатана с официалния печат на Народното събрание.

Председател на Народното събрание: **Цвета Караянчева**